

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра соціальної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОФІЛАКТИКА ТА РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У СІМ'Ї
(шифр і назва навчальної дисципліни)

перший рівень

(назва рівня вищої освіти)

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр та назва галузі знань)

спеціальність _____ 6.053 Психологія
(код і назва спеціальності)

кваліфікація _____ бакалавр з психології

Робоча програма ПРОФІЛАКТИКА ТА РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У СІМ'Ї

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківська державна академія культури

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології

Протокол від. “27” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри соціальної психології

_____ (Большакова А.М.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

. “27” серпня 2016 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Дисципліни за вибором студентів (ППВС)
	<u>6.053 Психологія</u> (шифр і назва)	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <u>6.053 Психологія</u>	Рік підготовки: 4-й
Змістових модулів – 2		Семестр
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		7-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції 20 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,8		Практичні _____ год.
	Семнарські 14 год.	
	Самостійна робота 56 год.	
	Індивідуальні завдання: _____ год.	
	Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 34/56

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Профілактика та розв'язання конфліктів у сім'ї» – навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних досягнень психологічної науки посилює теоретичну та практичну професійну підготовку бакалаврів з психології.

Мета: ознайомлення студентів із теоретичними та методологічними основами та системою знань про психологічні закономірності формування та розвитку міжособистісних стосунків в сім'ї, а також суперечок та конфліктів, які виникають у разі їх порушень, практичне формування вмінь та навичок конструктивного підходу та аналізу виникаючих родинних протиріч.

Завдання:

- ознайомити студентів з основними напрямками сучасної теорії та практики конфлікту як психологічного явища;

- ознайомити студентів із теоретичними знаннями з теорії розвитку конфліктологічної науки, її загальними положеннями, цілями, методами та застосуванням цих знань у різних областях людської діяльності,

- ознайомити студентів із особливостями психічних станів (насамперед, агресивних та конфліктних) особистостей, а також попередження, нейтралізації та розв'язання міжособистісних конфліктів та протиріч в родині,

- сформувати навички й уміння конструктивного підходу до оточуючих, будівні системи позитивних сімейних взаємовідносин.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
• володіння культурою аналізу, діагностики, профілактики та вирішення сімейних конфліктів у різних типах взаємодії; • володіння навичками аналізу своєї діяльності та застосування методів емоційної регуляції власної діяльності, фізичного та психічного стану в конфліктних ситуаціях; • наявність високого науково-теоретичного рівня конфліктологічної підготовки; • сформованість мотивації до вирішення родинного конфлікту; • толерантне ставлення до психологічних особливостей	• здатність продемонструвати базовий рівень знання та розуміння основних компонентів конфлікту як соціально-психологічного явища; • здатність враховувати вікові, гендерні, соціально-економічні, релігійні, культурні та інші відмінності при вирішенні конфліктів у професійній та соціальній діяльності; • здатність обирати, використовувати, модифікувати та адаптувати існуючі методики вивчення феноменів конфліктологічної сфери; • здатність до самодіяльності та творчості в підході до виконання завдань; • здатність використовувати передовий науково-теоретичний матеріал,

опонента; • вміння робити обґрунтовані висновки, аналізувати успіхи та помилки; • проведення роботи з типовими конфліктними ситуаціями в сімейних стосунках	власний досвід перебування в складних життєвих ситуаціях, обізнаність питаннями керування психологічними процесами в колективі, підтримки високої готовності до локалізації конфлікту, зменшення його деструктивних наслідків; • логічно злагожені та аргументовані колективні дії, бажання прийти на допомогу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- структуру та об'єктивні складові сімейного конфлікту ;
- загальні функції конфліктів та їх вплив на опонентів;
- умови виникнення родинних суперечок та конфліктів;;
- основні закономірності протікання конфліктів в родині;
- класифікацію та типологію конфліктів;
- шляхи попередження і розв'язання конфліктів;
- конфліктні та агресивні стани особистості.

вміти:

- визначати предмет та об'єкт сімейного конфлікту;
- визначати учасників конфлікту;
- класифікувати конфлікт;
- аналізувати динаміку протікання конфліктів;
- розв'язувати та попереджати конфлікти, пов'язані із професійною діяльністю;
- вести переговорні процеси на різних стадіях конфлікту;
- планувати та вести посередницьку діяльність.
- визначати конфліктні та агресивні стани особистості;
- володіти методиками дослідження конфліктів,
- володіти методиками дослідження конфліктності людини та підрозділу;
- класифікувати методи управління конфліктами;
- прогнозувати подальші дії учасників конфлікту.
- застосовувати техніки управління агресивними та конфліктними станами учасників конфлікту;
- прогнозувати та попереджати сімейні конфлікти;
- здійснювати психологічну допомогу у подоланні сімейного конфлікту;

Мати **навички** використання найбільш поширених прийомів та методів впливу на конфліктогени взаємодії у родині.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи конфліктологічної допомоги

Тема № 1. Управління агресивними станами особистості в конфлікті.

Тема № 2. Розв'язання групових конфліктів.

Тема № 3. Раціонально-емотивна терапія в конфлікті.

Змістовий модуль 2. Управління конфліктами в сім'ї

Тема № 4. Попередження конфліктів

Тема № 5. Управління конфліктами

Тема № 6. Розв'язання внутрішніх конфліктів

Тема № 7. Конфліктологічна компетентність особистості

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	с	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Зміст та структура конфліктології						
Тема № 1. Управління агресивними станами особистості в конфлікті.	6	2				4
Тема № 2. Розв'язання між особистих конфліктів.	8	2	2			4
Тема № 3. Раціонально-емотивна терапія в конфлікті.	6	2				4
Разом за змістовим модулем 1	20	6	2			12
Змістовий модуль 2. Структура, класифікація та динаміка конфліктів						
Тема № 4. Попередження конфліктів	10	4	2			4
Тема № 5. Управління конфліктами	22	4	4			14
Тема № 6. Розв'язання внутрішніх конфліктів	8	2	2			4
Тема № 7. Конфліктологічна	30	4	4			22

компетентність особистості						
Разом за змістовим модулем 2	70	14	12			44
Усього годин	90	20	14			56

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема № 2. Розв'язання міжособистих конфліктів.	2
2	Тема № 4. Попередження конфліктів	2
3	Тема № 5. Управління конфліктами	4
4	Тема № 6. Розв'язання внутрішніх конфліктів	2
5	Тема № 7. Конфліктологічна компетентність особистості	4
	Разом	14

6. Теми практичних занять

Не передбачено

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Тема № 1. Управління агресивними станами особистості в конфлікті.	4
2	Тема № 2. Розв'язання між особистих конфліктів.	4
3	Тема № 3. Раціонально-емотивна терапія в конфлікті.	4
4	Тема № 4. Попередження конфліктів	4
5	Тема № 5. Управління конфліктами	14
6	Тема № 6. Розв'язання внутрішніх конфліктів	4
7	Тема № 7. Конфліктологічна компетентність особистості	22
	Разом	56

9. Індивідуальні завдання

1. Методи дослідження сімейних конфліктів.
2. Стапи конфліктологічного дослідження.
3. Типологія сімейних конфліктів.
4. Загальна класифікація сімейних конфліктів.
5. Психологічні особливості поведінки людей у сімейних конфліктах.
6. Соціально-психологічний конфлікт: характеристика, особливості.
7. Педагогічний конфлікт: характеристика, особливості.
8. Емоційно-неврогенний конфлікт.
9. Сімейні конфлікти: характеристика, особливості.
10. Поняття “конфліктної конфронтації”: характеристика, особливості.
11. Функціональний і дисфункціональний конфлікти.
12. Умови виникнення сімейних конфліктів.
13. Причини виникнення сімейних конфліктів.
14. Динаміка сімейних конфліктів.
15. Модель процесу конфлікту.
16. Класифікація учасників конфлікту.
17. Критерії розв’язання конфлікту.
18. Розв’язання сімейних конфліктів.
19. Попередження сімейних конфліктів.
20. Вивчення й аналіз конфліктів(Д.Г.Скотт).
21. Розв’язання конфліктів по Д.Г.Скотт; візуалізація.
22. Стратегія співробітництва в конфлікті (Х.Корнеліус,Ш.Фейр).
23. Класифікація "конфліктних" у спілкуванні людей.
24. Раціонально-емотивна терапія в конфлікті.
25. Конфліктологічна компетентність особистості: поняття, зміст.
26. Особливості управління внутрішньоособистими конфліктами.

10. Методи навчання

Методи навчання, що використовуються у процесі лекційних занять:

- лекція з елементами пояснення;
- лекція-бесіда;
- лекція-дискусія;
- ілюстрація наочних матеріалів;
- пояснення.

Методи навчання, що використовуються під час семінарських занять:

- опитування;
- виконання вправ та завдань;
- робота з текстом підручника (конспектування, анотування, реферування, цитування тощо);
- самостійна робота.

11. Методи контролю

Підсумковий контроль. Для контролю засвоєння дисципліни навчальним планом передбачений залік. Проведення підсумкової атестації і отримання на ній позитивної оцінки включає: а) оцінку проміжної атестації (результати модуля), б) оцінку відвідуваності занять і активність в аудиторії; а також в) оцінку виконання усіх завдань самостійної роботи.

Поточний контроль. Для поточного контролю використовуються результати семінарських занять.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Залік	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	20	100
10	10	10	10	15	15	10		

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

№ з/п	Найменування методичних матеріалів	Рік видавництва	Наявність в бібл. примірн.	Ел. варіант	Код
1	2	3	5	6	7
1. ТЕКСТИ ТА КОНСПЕКТИ ЛЕКЦІЙ					
1	Вашенко І.В., Гиренко С.П., Хамалян Р.А. Общая конфликтология.-Харьков: ОРИГИНАЛ,2001.-384 с.	2001	1	+	
2	Вашенко І.В., Гиренко С.П. Конфлікти великих соціальних груп.-Х.:Бурун-Книга, 2006.-208с.	2006.	1	+	
2. СЛОВНИКИ, ДОВІДНИКИ					
1	Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко.- СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2003.- 672 с.	2003	2	-	
2	Дьяченко М.И.. Психологический словарь-справочник / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович.- Минск: Харвест, 2001.- 576 с.	2001	1	-	
3	Психологический словарь / Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова.- М.: Педагогика-Пресс, 1999.- 439 с.	1999	1		
4	Ребер Артур. Большой толковый психологический словарь. В 2-х т. / Артур Ребер ; The Penguin.- М.: АСТ, 2001.	2001	1		
5	Словарь практического психолога / Сост. С.Ю. Головин.- Минск: Харвест, 2003.- 800 с.	2003	1		

**14. Рекомендована література
Базова**

4. Андреев В.И. Конфликтология: искусство спора, ведения переговоров, разрешения конфликтов. Казань, 1992. 142 с.
5. Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология.- М.:Юнити, 1999.-551с.
6. Бандурка А.М., Друзь В.А. Конфликтология. Харьков, 1997.
7. Белкин А.С., Жаворонков В.Д., Зимина И.С. Конфликтология: наука и гармония. - Екатеринбург: Глаголь, 1995. - 93 с.
8. Ващенко И.В., Гиренко С.П., Хамалян Р.А. Общая конфликтология.-Харьков: ОРИГИНАЛ, 2001.-384 с.
9. Ващенко И.В., Гиренко С.П. Конфлікти великих соціальних груп.-Х.:Бурун-Книга, 2006.-208с.
10. Гиренко С.П. Вирішення конфліктних ситуацій працівниками ОВС у роботі з населенням.- Навчально-методичні матеріали.-Харків,:НТУ „ХПІ”, 2003.
11. Гиренко С.П. Педагогічні концепти виховання конфліктологічної культури у вищих навчальних закладах.- Виховання в контексті соціальної адаптації студентства: Матеріали Між нар. Наук.-практ. конф.-семінару.-Харків, 2003.-Ч.1.- С.119-122.
12. Гришина Н.В. Психология конфликта.-ПИТЕР, 2002.
13. Ишмуратов А.Т. Конфликт і згода. К.: Наукова думка, 1996. 189 с.
14. Кудрявцев С.В. Конфликт и насильственное преступление. М.: Наука, 1991. 174 с.
15. Мастенбрук У. Управление конфликтными ситуациями и развитие организации. М., 1996.
16. Олейник А.Н. Основы конфликтологии. Психологические средства деятельности сотрудников органов внутренних дел в ситуации конфликтов. М.: Профессиональное образование, 1992. Вып. 15. -52 с.
17. Пономарев И.Б. Конфликты в деятельности и общении работников органов внутренних дел. М., 1998. -112 с.
18. Скотт Д.Г.. Конфликты, пути их преодоления. Киев: Внешторгиздат, 1991.- 190 с.

Допоміжна

19. Дмитриев А., Кудрявцев В., Кудрявцев С. Введение в общую теорию конфликта. М.: РАН, 2005.
20. Дэна Д. Преодоление разногласий. Как улучшить взаимоотношения на работе и дома. СПб, 1994.
21. Емельянов Практикум по конфликтологии.- Питер, 2000.
22. Зигерт В., Ланг Л. Руководить без конфликтов. М., 1990.
23. Фишер Р., Юри У. Путь к согласию. Или переговоры без поражения. М., 1990.
24. Фокин В.А. Динамическая модель конфликта // Вестник МГУ.- Сер.14, Психология.- 1996.- N 3.- С.42-51.
25. Хащенко В.А. Личностная типология способов поведения в конфликте // Методики социально-психологического исследования личности и малых групп. М., 1992.
26. Хащенко В.А. Способы разрешения межличностного конфликта в экстремальных условиях жизнедеятельности. // Психологический журнал. -1993. -т.14, N3. -С. 38-46.

15. Інформаційні ресурси

1. Научная электронная библиотека <http://elibrary.ru/defaultx.asp>
2. Наукова періодика України <http://www.nbu.gov.ua/portal/>
3. Экзистенциальная и гуманистическая психология (информационный сайт) <http://hpsy.ru/>
4. Библиотека Института психотерапии и клинической психологии <http://www.psyinst.ru/library.php>
5. Полнотекстовая база данных изданий по психологии и педагогике http://psyjournals.ru/journal_catalog/index.shtml
6. Психологи: журнал Высшей школы экономики <http://psy-journal.hse.ru/full/>
7. Онлайн библиотека по психологии и саморазвитию. http://www.koob.ru/practic_psychology/
8. Электронные психологические словари по психологии. (<http://azps.ru/handbook/>; <http://psi.webzone.ru/>)
9. Материалы по контролю сознания и деструктивным культам <http://evolkov.net/cults/>